

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Statutární město České Budějovice**, se sídlem nám. Přemysla Otakara II. 1, České Budějovice, v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 2013, č. j. 10 Na 33/2012 – 23,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti ze dne 18. 3. 2013 **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 2013, č. j. 10 Na 33/2012 – 23 (dále jen „napadené usnesení“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného. V tomto řízení rovněž požádal o ustanovení „povinného zástupce pro přezkum na druhém stupni“ z důvodu zákonné povinnosti zastoupení stěžovatele advokátem (§ 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, dále jen s. ř. s.).

Jak vyplývá ze spisu krajského soudu, krajský soud vyzval stěžovatele k úhradě soudního poplatku za podanou žalobu, a to prostřednictvím usnesení ze dne 2. 10. 2012, č. j. 10 Na 33/2012 - 7, které bylo stěžovateli doručeno dne 12. 10. 2012. Dne 26. 10. 2012 bylo krajskému soudu doručeno podání stěžovatele ze dne 22. 10. 2012, v němž požádal o osvobození od soudního poplatku s odůvodněním, že nemá žádné prostředky. Uvedené tvrzení doložil „aktuálním“ čestným prohlášením na rubu své žádosti o osvobození od soudních poplatků. Na výzvu krajského soudu k vyplnění formuláře vzor 060 o. s. ř. stěžovatel reagoval přípisem doručeným krajskému soudu 17. 1. 2013, že stěžovatel výzvě soudu nemůže rozumět. Formulář není předepsaný zákonem a není v souladu s příslušnou novelizovanou instrukcí Ministerstva spravedlnosti ČR.

Ze spisu dále vyplývá, že ve věci bylo nejprve zastaveno řízení, ale usnesení krajského soudu ze dne 23. 10. 2012, č. j. 10 Na 33/2012 - 9 o zastavení řízení bylo zrušeno usnesením 10 Na 33/2012 - 31. Kasační stížnost stěžovatele podaná proti usnesení o zastavení řízení byla odmítnuta pro odpadnutí důvodu řízení usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2013, č. j. 7 Ans 23/2012 - 11.

Stěžovatel v řízení o nynější kasační stížnosti požádal svým e-mailovým podáním o ustanovení zástupce z řad advokátů, nedostatek prostředků doložil opět svým „aktuálním čestným prohlášením“. Nejvyšší správní soud nato doručil stěžovateli výzvu k doložení předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, které měl stěžovatel doložit na přiloženém formuláři ve lhůtě 15 dnů od doručení tohoto přípisu. Na to stěžovatel reagoval e-mailovým přípisem doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 2. 4. 2013, v němž uvedl, že uvedené výzvě nerozumí a opakovaně žádá soud, aby mu nezasílal objemné tiskopisy a neukládal mu kratší lhůty ke splnění povinnosti než 28 dnů, jelikož není zastoupen.

V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud uvedl, že osvobození navrhovatele od soudních poplatků je institut, jehož účelem je ochrana práv účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před tím, aby mu byl znemožněn přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. a § 138 o. s. ř. platí, že přiznat účastníku osvobození od soudních poplatků lze zcela výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Krajský soud však není oprávněn ani povinen vyhledávat skutečnosti, které by měly charakterizovat nedostatek stěžovatelových prostředků k úhradě soudního poplatku. Stěžovatel tak neunesl své důkazní břemeno, které spolu s břemenem tvrzení patří mezi povinnosti žadatele o osvobození od soudního poplatku a jsou tak obě atributem předpokladu úspěšnosti takové žádosti. Dále krajský soud zohlednil charakter předmětné věci, již se týkala žaloba stěžovatele, a dospěl k závěru, že se obdobně jako u dalších věcí stěžovatele u jiných soudů jedná o spory, které nemají vztah k podstatným záležitostem stěžovatelovy „životní sféry“. Nedotýkají se ani stěžovatelova majetku, životních podmínek apod., jde o věci vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné instituce. K podávání takových návrhů má stěžovatel právo, ale není důvod, aby náklady takových řízení za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Závěrem krajský soud zohlednil i další skutečnosti, které jsou mu z úřední činnosti známy (invalidita stěžovatele, kverulatořní aktivita stěžovatele v jiných věcech) a dovodil, že je namístě stěžovatelovu žádost zamítnout, neboť z povahy věcí stěžovatele vedených u soudů vyplývá, že šikanózní, kverulatořní výkon

pokračování

procesních práv stěžovatele může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel těchto sporů.

V kasační stížnosti proti napadenému usnesení stěžovatel uvedl, že namítá hrubou nekvalifikovanost a nepravdivost odůvodnění úsudků a postupů krajského soudu. Konkrétně namítl následující tvrzení směřující proti postupu krajského soudu v jeho věci. Krajský soud zaslal stěžovateli tiskopis 060 bez jakéhokoli odůvodnění ve znění, které je v rozporu s příslušnou instrukcí ministerstva spravedlnosti, ačkoliv podle judikatury musí být každý pokyn i rozhodnutí soudu odůvodněny. Krajský soud zejména nezdůvodnil, proč by měl stěžovatel dokládat své příjmové a majetkové poměry na formulář potvrzení, když již stěžovatel předtím totéž osvědčil čestným prohlášením. Krajský soud dále nevysvětlil, které skutečnosti nejsou patrné ze žádosti o osvobození či které jsou nepravdivé. Stěžovatel přiznal, že nemá žádný majetek, ale soud stále uvažuje, že by ho mohl mít. Dále stěžovatel namítl i formální nedostatky formuláře (chybějící kolonka na práva k autorským dílům či nevymáhané nároky). Stěžovatel rovněž zpochybnil úvahu krajského soudu o plné invaliditě stěžovatele, kterou ovšem nepromítl do výroku usnesení. Kromě toho brojil i proti práci krajského soudu s judikaturou, neboť krajský soud nedospěl na rozdíl od judikatury (rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 39/09 - 88), že údaje uvedené stěžovatelem jsou nepravdivé či neúplné, a jeho právní názor je i jinak v rozporu s judikaturou (usnesení Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 121/12). Krajský soud přitom podle stěžovatele vůbec nemusel žádné skutečnosti dohledávat, neboť všechny zahrnovalo stěžovatelovo prohlášení ze dne 22. 10. 2012. Stěžovatel odmítá užití pojmu „životní sféra“ v odůvodnění napadeného usnesení. Úvahy krajského soudu jsou také diskriminační a manipulativní, neboť v odůvodnění napadeného usnesení je poukázáno na stěžovatelův zájem o věci veřejné a fungování veřejných institucí; soudy také nemají právo vynášet psychologická či psychiatrická stanoviska. Stěžovatel napadá také vyjádření soudu, že je „na místě využít oprávnění k soudnímu uvážení“, když právě to se od soudu očekává. Stěžovatel považuje napadené usnesení v jeho úplnosti za nespravedlivé, a proto požaduje jeho zrušení.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná [jakkoliv sám stěžovatel tvrdí opak, je třeba vyjít z toho, že daný typ rozhodnutí je sice rozhodnutím procesního charakteru, avšak se závažnými důsledky pro další řízení, nespadá tedy pod rozhodnutí, jež má na mysli § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.; viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, www.nssoud.cz]. Pokud jde o povinné zastoupení advokátem a související zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud na těchto náležitostech pro specifčnost případu netrval, neboť opak by znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 As 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz). Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

K žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce z řad advokátů ze dne 18. 3. 2013 Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatel nedoložil skutečnosti rozhodné pro posouzení

podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů. Jeho „aktuální čestné prohlášení“ neobsahuje údaje potřebné pro vyhodnocení podmínky osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že ani potřeba právního zastoupení v tomto typu řízení o kasační stížnosti není dána (obdobná podání stěžovatele ve věcech soudních poplatků a zastoupení advokátem jsou Nejvyšším správním soudem standardně projednávána bez zastoupení advokátem a nezastoupení stěžovatele není překážkou pro věcné projednání kasační stížnosti), jak bylo výše odůvodněno, zamítl Nejvyšší správní soud žádost stěžovatele na ustanovení zástupce jako nedůvodnou (výrok I.).

K věci samé, o níž bylo rozhodnuto výrokem II. tohoto rozsudku, Nejvyšší správní soud uvádí, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Mimo ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníkovi řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole. K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, zaujal již názor i Nejvyšší správní soud, a to v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, v němž uvedl: *„Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.“*

V posuzované věci nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků Krajským soudem v Českých Budějovicích proto, že soud dospěl k závěru, že stěžovatel nespolupracoval se soudem tak, aby mohla být jeho žádost o osvobození od soudních poplatků fundovaně posouzena, celý postup stěžovatele navíc nese rysy zneužití práva.

pokračování

Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud se dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem.

K jednotlivým kasačním námitkám Nejvyšší správní soud uvádí následující.

Zaslání tiskopisu (formuláře) – Potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech jako prostředku ke splnění procesní povinnosti účastníka řízení doložit (osvědčit) své majetkové poměry odůvodňující přiznání osvobození od soudních poplatků - je standardním postupem krajských soudů i Nejvyššího správního soudu. Jak dovodila judikatura, není podmínkou doložit soudu údaje na k tomu určeném tiskopise, ale je třeba soudu doložit údaje, které prokazují objektivní nedostatek prostředků k zaplacení soudního poplatku, příp. zajištění právní pomoci advokátem na základě smlouvy o poskytnutí právní pomoci. Jestliže tedy stěžovatel (a to opakovaně) nerespektuje tuto povinnost a dokládá soudu svým „čestným prohlášením“ údaje, které nejsou pro posouzení podmínek pro osvobození od soudního poplatku relevantní, pak nesplnil svou procesní povinnost ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. Případné nedostatky ve formuláři vzor 060 tedy nejsou v tomto ohledu rozhodné, povinnost doložit relevantní skutečnosti stíhá stěžovatele bez ohledu na formální podobu potvrzení, které mu soud zašle.

Stěžovatel namítl, že krajský soud dostatečně nezohlednil skutečnost, že stěžovatel je plně invalidní, což krajský soud nijak nezpochybnil. Plná invalidita stěžovatele je zajiště skutečností, která může mít vliv na posouzení podmínek pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., na druhé straně ale nemusí takové zjištění bez dalšího odůvodňovat závěr, že stěžovatel měl být od soudního poplatku (být alespoň částečně) osvobozen. V kontextu všech procesních aktivit stěžovatele v tomto i jiných řízeních nelze mít za to, že by plná invalidita měla odůvodňovat osvobození od soudního poplatku, když stěžovatel evidentně uplatňuje svá práva šikanózním způsobem a nemá na souzené věci žádný věcně podložený právní zájem. Zohlednění této skutečnosti v odůvodnění krajského soudu tedy jen dokazuje, že krajský soud pečlivě vyhodnotil konkrétní majetkové i osobní poměry stěžovatele, a to v rozsahu, v jakém je stěžovatel soudu tvrdil a doložil. O tom svědčí i užití pojmu „životní sféra“ v odůvodnění napadeného usnesení, který sice není pojmem zákonem vymezovaným, ale vystihuje velmi zdařile vztah stěžovatele k předmětu řízení, který není podložen žádným jeho oprávněným zájmem. Není přitom povinností soudu užívat v odůvodnění svého rozhodnutí pouze legálně definované pojmy.

K námitkám stěžovatele týkajícím se nesprávného zohlednění judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 39/09 - 88 a usnesení Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 121/12) je třeba poznamenat, že závěr krajského soudu v napadeném usnesení s nimi není nijak v rozporu. V rozsudku ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88 Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že *nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno*. Krajský soud přitom v posuzované věci dospěl k závěru, že tvrzení stěžovatele nebyla úplná. Usnesením ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22, na které stěžovatel odkazoval, došlo k zastavení řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku za kasační stížnost; k tomu však v posuzované věci nedošlo a krajský

soud na toto rozhodnutí ani neodkázal. Stěžovatelova výtka vůči krajskému soudu, který zdůraznil, že při svém rozhodnutí využil svého uvážení, má pouze rétorický charakter. Stěžovatel nijak nezpochybňuje, že krajský soud tímto uvážením při posuzování podmínek pro osvobození od soudních poplatků disponuje, pouze mu vadí, že to krajský soud zdůrazňuje v odůvodnění. Tato námitka nespadá pod kasační důvody uvedené v § 103 odst. 1 s. ř. s., a je tedy nepřípustná. Tyto námitky souhrnně a ve vzájemné souvislosti tedy nejsou ani nemohou být důvodné.

Podle názoru stěžovatele byl přístup krajského soudu diskriminační a manipulativní, protože argumentoval zájmem stěžovatele o fungování veřejných institucí. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že samotný zájem stěžovatele o věci veřejné není nijak závadný. Aby stěžovateli svědčila právní ochrana proti veřejné moci, musí být jeho zájem věcně podložen. Využívání práva na informace (čl. 17 Listiny) postrádá aspekt oprávněného zájmu, je-li zjevně šikanózní. Krajský soud se vůči stěžovateli nedopustil žádné diskriminace či manipulace, neboť stěžovatel se i nadále může brát u soudu o svá tvrzená subjektivní práva, nicméně pouze za předpokladu, že se bude na úhradě nákladů tohoto procesu podílet zaplacením soudního poplatku. Související námitce stěžovatele, že jej krajský soud záměrně staví do postavení kverulanta (*„soud nemá právo vynášet psychologická a psychiatrická stanoviska“*), Nejvyšší správní soud nepřisvědčil, neboť krajský soud v napadeném usnesení dostatečně a zevrubně zdůvodnil, proč považuje stěžovatelovo jednání za kverulatořní a právo zneužívající. Krajský soud zcela respektoval rozhodnutí zdejšího soudu ze dne 20. 9. 2011, č. j. 2 As 105/2011 – 44 (dostupné na www.nssoud.cz), z něhož plyne, že samotný počet sporů vedených žalobcem nemůže být dostatečným důvodem k tomu, aby postup žalobce byl označen za zneužití práva. Krajský soud byl podle tohoto rozsudku povinen zabývat se konkrétními okolnostmi případu a podrobně zdůvodnit, proč v daném případě velké množství žalob podaných stěžovatelem ke krajskému soudu ve spojení s dalšími skutečnostmi znamená zneužití práva ze strany stěžovatele. Této povinnosti krajský soud dostal, neboť v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že z obsahu podání stěžovatele a jeho procesních úkonů v různých řízeních vedených před krajským soudem i Nejvyšším správním soudem vyplývá, že účelem stěžovatelových žalob není ochrana práv, nýbrž pouze vedení řízení a vydání rozhodnutí, ať už jakéhokoliv obsahu. Množství stěžovatelem podaných žalob v souvislosti s jejich obsahem jednoznačně svědčí o tom, že stěžovatel svá práva uplatňuje svévolně a šikanózním způsobem. Ke shodným závěrům ohledně procesní činnosti stěžovatele již ostatně zdejší soud dospěl např. v rozsudku ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 – 7, dostupném na www.nssoud.cz, či v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, dostupném na www.nssoud.cz. Z výše uvedených důvodů nepovažoval Nejvyšší správní soud předmětnou námitku stěžovatele za důvodnou.

Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost proti napadenému usnesení krajského není důvodná, a proto ji ve výroku II. tohoto rozsudku ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. **zamítl**.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalovaný měl ve věci úspěch,

pokračování

nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 5. června 2013

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu